

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
1. DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2022/461
Toplantı Tarihi/Sayısı : 28.11.2023/34
Karar Numarası : 2023/928
Başvuran : A. T.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Sincan 2 No.lu F Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, başvuranın bulunduğu ceza infaz kurumunda pandemi önlemleri kapsamında yaşadığı hak ihlalleri iddialarına ilişkindir.

II.İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran başvuru dilekçesinde özetle;

a. Bulunduğu Sincan 2 No.lu F Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda COVID-19 salgını tedbirleri sebebiyle ziyaretçi görüşlerinin uzun süre gerçekleştirilemediğini, daha sonra kapalı görüşlerin iki yakın ile sınırlı olmak üzere ayda iki kez yapıldığını,

b. Pandemi önlemlerinin kaldırılması ile açık görüşlerin bulunduğu Kurumda iki yakın ile 45 dakika olacak şekilde gerçekleştirildiğini ve görüşlerin eskisi gibi dört yakın ile gerçekleşerek 1 saat süre ile görüş uygulanması talebinin bulunduğunu ifade etmiştir.

3. Başvuranın iddia ve talebi üzerine muhatap Sincan 2 No.lu F Tipi Kapalı Ceza infaz Kurumu Müdürlüğünden alınan 6/6/2022 tarihli yazılı görüşte özetle;

a. Bilindiği üzere ülkemizde COVID-19 hastalığı nedeniyle salgının azaltılması kapsamında Sağlık Bakanlığı Bilimsel Danışma Kurulu kararları gereğince çeşitli kısıtlamalar getirildiği, Sağlık Bakanlığı Bilimsel Danışma Kurulunun tavsiye kararları gereğince Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün 30/3/2022 tarihli ekli yazıları ile kapalı ve açık ceza infaz kurumlarında barındırılan hükümlü ve tutuklulara Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik'te belirlenen kurallar ile Sağlık Bakanlığının 28/3/2022 tarihli ve E-13588366-149-460 sayılı tavsiye kararları doğrultusunda; "1-30 Nisan 2022 tarihleri arasında anılan Yönetmelik'in 9'uncu ve 14'üncü maddesinde belirtilen iki yakını ve 18 yaşını doldurmamış çocukları ile üç kez kapalı ve bir kez açık görüş, açık görüş hakkını kullanmayan ya da kullanmak istemeyen hükümlü ve tutuklulara ise dört kez kapalı görüş yaptırılması, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasından hükümlü olanlara ise anılan Yönetmelik'in 11 ve 12'nci maddeleri uyarınca bir kez kapalı ve bir kez açık görüş yaptırılması, Bu kapsamda yapılacak ziyaretlerden, anılan Yönetmelik'in 9 ve 14'üncü maddeleri uyarınca birbirleriyle görüş hakları bulunan aynı kurum veya kampüs içinde

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

barındırılan hükümlü/tutukluların da kapalı ve açık görüş usulü ile faydalandırılabilceği, Bunun dışındaki diğer ziyaretlerin 1/5/2022 tarihine kadar ertelenmesi uygun görülmüştür." şeklinde karar verildiği, bu çerçevede hükümlü ve tutukluların ziyaretlerinin Sağlık Bakanlığı Bilimsel Danışma Kurulu kararlarına uygun olarak düzenlendiği ve 1/5/2022 tarihine kadar belirlenen şekilde yaptırıldığı, 1/5/2022 tarihinden sonra normalleşme sürecine bağlı olarak hükümlü ve tutukluların ziyaretlerinin Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik kapsamında herhangi bir kısıtlama olmaksızın 1 saat olacak şekilde yaptırıldığı, hususları ifade edilmiştir.

4. Başvuran tarafından muhatap kurum olan Sincan 2 No.lu F Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun cevabına ilişkin olarak yazılı görüş sunulmamıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde, Kurumumuzun "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" ile görevli olduğu düzenlenmiştir.

6. Mezkûr Yönetmelik'in "Karar Türleri" başlıklı 65'nci maddesine göre; "*(1) Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.*"

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

7. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

8. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu çerçevede başvuranın iddia ve talepleri konuya ilişkin mevzuat hükümleri ile birlikte değerlendirilmiştir.

9. Cezaevlerinde özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin, tutuldukları alanların devletin kontrolü altındaki özel alanlar olması, devletin hem bu kurumda bulunanların güvenliklerinin korunması hem de düzen ve disiplini tesis etme yükümlülüğünün bulunmasının sonucu olarak bu kişilerin sosyal ilişkilerinin ve dış dünya ile iletişimlerinin sınırlandırılması kaçınılmaz olacaktır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM)'ne göre, suçun önlenmesi ve disiplinin sağlanması gibi cezaevinde güvenliğin sağlanmasına yönelik kabul edilebilir makul gerekliliklerin olması durumunda mahpusların sahip oldukları haklar sınırlanabilmektedir (AİHM, *Silver ve Diğerleri/Birleşik Krallık*, B.No: 5947/72, 6205/73, 7052/75, 7061/75, 7107/75, 7113/75, 7136/75, 25/3/1983).

10. Kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakıldığı yerlerde kötü muamele olarak kabul edilebilecek hususların farklı şekillerde tezahür etmesi mümkündür. "*Bunlar ceza infaz kurumu idaresi ve görevlilerinin*

kasıtlı davranışlarından kaynaklanabileceği gibi yönetsel hatalar veya yetersiz kaynaklar sebebiyle de ortaya çıkabilir. Bu nedenle mahpuslar için bir ceza infaz kurumundaki yaşam tüm yönleriyle değerlendirilmelidir. Ceza infaz kurumlarındaki yaşam, mahpuslara sunulan aktivitelerin genişliğinden mahpuslar ve ceza infaz görevlileri arasındaki ilişkilerin genel durumuna kadar geniş bir alanda değerlendirilmelidir.” (Anayasa Mahkemesi [AYM], Turan Günana, B. Numarası: 2013/3550, 19/11/2014, para. 37).

11. Her türlü muamele, Sözleşme'nin 3'üncü maddesi anlamında kötü muamele kapsamına girmemektedir. AİHM ve AYM, muamelenin 3'üncü madde kapsamına girebilmesi için belirli bir asgari şiddet düzeyine ulaşması gerektiğini belirtmektedir. Asgari şiddet düzeyinin her somut olayda ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekmektedir. Belirli bir durumda failin veya mağdurun durumu dikkate alınarak asgari eşiğe ulaşmadığı tespit edilebilecek bir muamele benzer bir durumda yine aynı açılardan değerlendirilmesi neticesinde somut olayın koşullarında asgari eşiği geçtiği yönde değerlendirilebilir.

12. Birleşmiş Milletler (BM) İşkenceye Karşı Sözleşme'ye Ek İhtiyari Protokol'ün (OPCAT) denetim mekanizması olan İşkencenin Önlenmesi Alt Komitesi (Subcommittee on the Prevention of Torture - SPT) üye devletler tarafından alınması gereken önlemlere ilişkin tavsiyeler yayınlamıştır. Bu tavsiyeler arasında; sağlıkla ilişkili sebeplerle ziyaret usullerinin kısıtlandığı yerlerde, telefon, e-mail, video görüşmesi ve diğer uygun elektronik araçlar gibi araçlarla alıkonuların aileleriyle ve dış dünya ile iletişim kurabilmesi için yeterli alternatif telafi edici yöntemlerin sağlanması ve karantina alanlarının iç hareket özgürlüğüne ve bir dizi amaçlı faaliyete izin verecek yeterli büyüklükte ve yeterli olanaklara sahip olması, ailelerle ve arkadaşlarla uygun araçlarla iletişimin teşvik edilmesi ve kolaylaştırılması da bulunmaktadır.

13. Salgın sebebiyle toplumun sağlığının korunması amacıyla pek çok alanda tedbirler alınmaktadır. Bu doğrultuda ceza infaz kurumlarında da Bilim Kurulunun tavsiyeleri doğrultusunda açık ve kapalı görüşlerin uygulanmasında bazı sınırlamalar öngörülebilmektedir. Açık ve kapalı görüşlerin kısıtlanmasına ilişkin tedbirler salgının ceza infaz kurumlarında yayılımını engellemek için alınan tedbirlerden biridir. Bu kapsamda salgının ülkemizde tespit edildiği ilk zamanlarda görüşler tamamen yasaklanmış, akabinde salgının seyri göz önünde tutularak kapalı görüşler kısmen yapılmaya başlanmıştır. Mahpusların aileleri ile olan iletişimlerinde ve ilişkilerinde önemli hasarlar bırakabilecek de olsa bu tedbirler COVID-19 salgınının ceza infaz kurumlarında yayılmasını engellemek ve mahkûmların sağlığını korumak için alınması gereken tedbirlerdendir.

14. SPT tavsiyesine de uygun olarak mahpusların haftalık telefon ile görüşme hakları 10 dakikadan 20 dakikaya çıkarılmıştır. Bunun yanında Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından 1/12/2021 tarihi itibarıyla açık görüşlerin yapılmaya başlandığı açıklanmıştır. 01/12/2021 ile 30/4/2022 tarihleri arasında ise hükümlü ve tutuklulardan Sağlık Bakanlığı COVID-19 Temaslı Takibi ve Evde Hasta İzlemi ve Filyasyon Rehberi'nde belirtilen önerilen aşı şemasını tamamlayan kişiler ile son 180 gün içerisinde hastalığı geçiren kişilerin açık görüşlerine izin verilmesi şartı ile açık görüş yaptırılmıştır. Tüm bu hususlar göz önünde bulundurulduğunda genel sağlığın korunması yönündeki meşru ve orantılı bir amaçla açık görüşlerin yapılmasının belli bir süre aşı yaptırmamış olan mahkûmlar için sınırlandırılmasının başvuran açısından hak ihlaline sebep olacak asgari eşiği aşmadığı değerlendirilmektedir.

15. Somut başvurudaki belirli süreler için kapalı görüşlerin uygulanmasının kaldırıldığı, daha sonraki süreçte ise sınırlı kişi sayısı ile bu uygulamanın gerçekleştirildiği, açık görüşün kısa tutulduğu iddiaları muhatabın cevabi yazısı ile ele alındığında, mevcut salgının bulaş riskini azaltmak amacıyla Kurum tarafından Bilimsel Danışma Kurulunun tavsiyeleri doğrultusunda ve Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün talimatı ile hareket edildiği, kademeli normalleşme sürecine girilmesiyle açık görüş uygulamasına devam edildiği, hükümlü ve tutuklulara ek telefonla görüşme hakkının tanındığı anlaşılmaktadır. Ceza infaz kurumunun koşulları bütün olarak

değerlendirildiğinde iddianın yerinde olmadığı ve işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin ihlal bulunmadığı değerlendirilmiştir.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

28/11/2023 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Aışan TİRYAKİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye

e-imzalıdır

Yunus Emre KARAOSMANOĞLU
Üye